

# TÜKETİM MALLARININ SATIMINDAKİ GARANTİLERE İLİŞKİN AB YÖNERGESİ ve ÜLKEMİZDEKİ YASAL DÜZENLEME

*Doç. Dr. Mehmet DEMİR\**

## GİRİŞ

Tüketicinin taraf olduğu sözleşme ilişkilerinin veya daha doğru bir anlatımla tüketim sözleşmelerinin en önemli kesitini tüketim malları satımı ile ilgili sözleşmeler oluşturur. Bu tür sözleşmeler de dahil olmak üzere tüketim sözleşmeleri hukuku alanında, Avrupa Birliği'nin yetkili organları olan Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi tarafından, iç pazara dahil üye ülkelere yönelik olmak üzere, asgarî zorunlu bir ortak standardı bulunan hukuksal korunma düzeyi, belirli aralıklarla çıkarılıp yürürlüğe konulan belli bazı yönergelerle sağlanmaya çalışılmaktadır. Özellikle de, Avrupa Birliği Özel Hukuku- Avrupa Borç Sözleşmeleri Hukuku- bağlamında, tüketicinin korunması ile ilgili temel politikaların oluşturulduğu 1970 yılından itibaren hazırlanan programlar ve yönerge tasarıları doğrultusunda, 80'li yılların başından günümüze kadar çıkartılmış olan ve hemen aşağıda sıralamaya çalıştığımız bir dizi yönerge, Tüketici Sözleşmeleri Hukukunu doğrudan ilgilendirmektedir: Aldatıcı Reklâmlar<sup>1</sup>; İmalatçı-Üreticinin (Yapımcının) Ayıplı Mallardan Sorumluluğu<sup>2</sup>; Kapıdan İşlemlerde Tüketicinin Korunması<sup>3</sup>; Tüketici Kredileri<sup>4</sup>; Paket Tur (Turistik Amaçlı Gezi) Sözleşmeleri<sup>5</sup>; Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız İşlem Koşulları<sup>6</sup>,

---

\* Ankara Ün. Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi

<sup>1</sup> 19.9.1984, 84 / 450 EWG, ABİ EG 1984 Nr. L 250 / 17.

<sup>2</sup> 25.7.1985, ABİ EG 1985 Nr. L 210 / 29.

<sup>3</sup> 31.12.1985, 85 / 577 EWG, ABİ EG 1985 Nr. L 371 / 31

<sup>4</sup> 12.2.1987, 87 / 102 EWG, ABİ Nr. L 42 / 48; 90 / 88 EWG, ABİ Nr. L 61 / 14 ve ABİ Nr. L 141 / 20 (Değişik).

<sup>5</sup> 13.6.1990, 90 / 314 EWG, ABİ Nr. L 185 / 59.

Taşınmazlardan Dönemsel ve Kısmî Yararlanma Hakkı Tanıyan İşlemler (*Time-Sharing Geschaefte*)<sup>7</sup>; Uzaktan Pazarlama Yoluyla Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması<sup>8</sup>; Elektronik Ticaret<sup>9</sup> ve Elektronik İmzaların Ortak Çerçeve Koşulları<sup>10</sup> hakkındaki yönergeler.

Çıkarılan bu yönergelerle birlikte, Avrupa Birliği Özel Hukuku alanına dahil üye ülkelerde uygulanmak üzere, ayrıcalıklı ve koruyucu bir pozitif sistem olarak, Avrupa Tüketici Sözleşmeleri Hukuku (*Europäisches Verbrauchervertragsrecht*)<sup>11</sup> oluşturulmakta ve tüketicilerin, üye ülkelerin mevzuatlarını bağlayıcı nitelikte ve asgarî bir düzeyde korunmasını sağlayıcı yönde zorunlu hukuksal standartlar öngörülerek; bu pozitif sistem, uyumlu bir iç pazar düzeni içerisinde sürekli olarak geliştirilmeye çalışılmaktadır<sup>12</sup>.

Yukarıda çıkarılma tarihleri itibariyle sıralanan yönergelerin dışında kalan ve burada ayrıca ele alınacak olan tüketim mallarının satımı (*Verbrauchsgüterkauf*) sözleşmesi, yeni bir isimli (tipik) tüketici sözleşmesi türü olarak 1999/44 sayılı AB Yönergesi<sup>13</sup> ile tüketici sözleşmeleri hukuku alanına girmiştir. Hem bu Yönerge, hem de TKHK'daki mevcut düzenlemeler karşısında, satım hukukundaki geleneksel anlamda olağan (adî) – ticarî satım şeklinde yapıla gelen ikili ayırım, artık günümüzde âdeta üçlü bir ayırıma dönüştürülmüştür<sup>14</sup>. Nitekim, bu iki satım türü dışında

<sup>6</sup> 21.4.1993, 93 / 13 EWG, ABI Nr. L 95 / 29.

<sup>7</sup> 29.10.1994, 94 / 47 EG, ABI. Nr. L 280 / 83.

<sup>8</sup> 20.5.1997, 97 / 7 EG, ABI Nr. L 144 / 19.

<sup>9</sup> 8.6.2000, 2000 / 31 EG, ABI Nr. L 178 / 1.

<sup>10</sup> 13.12.2000, 99 / 93 EG, ABI.Nr. L 13 / 12.

<sup>11</sup> ROTH, Wulf-Henning, *Europäisches Verbraucherschutzes und BGB*, JZ. 10 / 2001, 477 vd. Yazar, özellikle Avrupa Birliği Hukuku bağlamında, Avrupa Tüketicinin Korunması Hukuku (*Europäisches Verbraucherschutzrecht*) amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik olarak, çeşitli tarihlerde çıkartılmış bulunan Yönergelerin üye ülkelerin iç hukuk düzenlerine aktarılmasındaki önemli noktalar ile birlikte bu uyum sürecinde dikkat çeken belirli bazı kavram ve kurumların (örneğin, tüketici kavramı, bilgilendirme yükümlülükleri, geri alma hakları, tüketici sözleşmelerindeki genel işlem koşullarında yargısal yoldan yapılacak bağlayıcılık ve içerik denetimleri ve son olarak da tüketici güvenliği konularında) öne çıktığını haklı olarak önemle belirtmektedir (bkz. agm. 479–481). Söz konusu bu yönergelerin Alman Medenî Hukuk alanına aktarılması (iktibas) sorununda başvurulabilecek seçenekleri (ayrı ve özel bir yasa çıkarma veya Ticaret Kanunu'nun –HGB- maddeleri ile bir arada düzenleme ya da son bir yöntem olarak, genel bir çerçeve program oluşturacak şekilde, tüketicinin korunması hukuku ile ilgili kuralları hep bir arada düzenleme yolu) ele alarak; bağımsız bir Tüketicinin Korunması Yasası'nın yararları ve sakıncalarına değindikten sonra, sonuçta bu alanda genel ve kapsayıcı nitelikte iyi bir yasanın ortaya konulması amacına yönelik olarak hiç acele edilmeden gerekli yasama sürecinin izlenmesindeki zorunluluğa işaret etmiştir (bkz. agm. 482 vd. ). Ayrıca, tüketici sözleşmelerinin, genel işlem koşulları bağlamında ele alınıp, düzenlenmesi konusundaki görüş ve yaklaşımlar için bkz.: DAMM, R., *Europäisches Verbrauchervertragsrecht und AGB-Recht*, JZ. 4 / 1999, 163–177.

<sup>12</sup> ROTH, Herbert, *EG – Richtlinien und Bürgerliches Recht*, JZ. 11 / 1999, 529 vd.

<sup>13</sup> 25.5.1999, 99 / 44 EG, ABI Nr. L 171, S. 12 (= NJW 1999, Heft 33, 2421–2424).

<sup>14</sup> OZANOĞLU, Hasan, *Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında*

kalan ve ayırt edici unsurları ile birlikte tüketim malları satımını konu alan özel tüketim amaçlı satım sözleşmeleri (kısaca, tüketici satımları) taksitli, kampanyalı, kapıdan ve mesafeli satımlar gibi daha alt türden olan tipik tüketim amaçlı satımlar şeklinde yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur (Bunun için bkz. ve krş.: §§ 474–479 BGB; TKHK 2–9/A madde hükümleri).

Bu makalede; öncelikle, ayrı bir tüketici sözleşmesi türü olarak karşımıza çıkan tüketim malları satımını<sup>15</sup> ve bunlarda verilen garantileri ilgilendiren AB Yönerge'sindeki kurallar, satım hukukundaki ayıba karşı tekeffül ile yasal garantiler ya da tek taraflı (nisbî – ihtiyarî) garanti taahhütleri düzenleyen kurullarla birlikte ele alınacak ve bundan sonra ise, gerek tüketim malları satımı, gerekse bu tür satımlarda satıcının ayıplı mal ve ayıplı hizmetlerde ayıba karşı tekeffülü ve yasal ya da ihtiyarî garantilerden doğan sorumluluğu ile ilgili olarak yürürlükteki 4822 s. Yasa ile değişik yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun (=TKHK) ve ilgili Yönetmelik hükümleri; Borçlar Kanunu'ndaki (md. 194–207) ve konu ile ilgili AB Yönergesi'ndeki kurallar arasındaki farklılıklardan kaynaklanan temel bazı sorunlar üzerinde durulacak; sonuçta ise, pozitif sistemimizde saptanabilecek mevcut düzenleme yanlışlıkları ve/veya yetersizliklerini gidermeye yönelik olası çözüm önerilerinde bulunulmaya çalışılacaktır.

---

*Kanun'un Maddî Uygulanma Alanı*), AÜHFD., C. 50, S. 1, 2001, 82 vd. Yazara göre, tüketici satımı ya da ticarî satım sözleşmesi niteliğinde olmayan bütün satım sözleşmeleri adı (olağan) satım sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir (s.83–84) O halde, yürütülen ticari veya mesleki etkinlik çerçevesinde satım konusu malı tekrar satma ve kâr elde etme amacını taşıyarak nihaî düzeyde bulunmayan her bir alıcının taraf olduğu satım bir ticari satım; öte yandan, ticarî satım niteliğinde sayılmayan ve taraflardan birinin de tüketici konumunda bulunmadığı diğer satımlar ise, birer olağan (adî) satım sözleşmesi niteliğinde kabul edilecektir. Diğer bir anlatımla, satım işlemi, satıcı–tacir yönünden ticari bir iş ve işlem niteliği taşısa bile, alıcının özel tüketim amacıyla nihaî düzeyde hareket eden bir tüketici sıfatını taşıması halinde, artık amaç teorisi (*Zwecktheorie*) doğrultusunda ve TKHK.'nun ilgili hükümleri (m.2 ve 3/f) karşısında, bir tüketici satımından söz edilebilecektir. Aynı yönde bkz. ve krş.: ZEVKLİLER, Aydın, *Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun*, Ankara 2001, 48 – 50 .

<sup>15</sup> Doktrinde, Tüketim malları satımını konu alan sözleşmeyi, kısaca 'Tüketici Satımı' şeklinde adlandıran görüş için bkz. ZEVKLİLER, 50. Ayrıca, bu noktada sözleşme konusu olabilecek tüketim malından ne anlaşılacak gerektiği ve yatırım mallarından farklılık gösteren noktalar hakkında, ayrıntılı bilgi için bkz.: KUNTALP, Erden: *Finansal Kiralama Kanunu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketim ve Yatırım Malı Ayrımı*, Prof. Dr. ALİ BOZER'e Armağan, Ankara 1998, 287-311 ve özellikle de, TKHK'da kabul edilen özel amaç ölçütü ile ilgili 302–304; iş ve meslekle (yani, ticari veya mesleki işletme ile) ilgili olma ölçütü ile ilgili 304– 305 ve son olarak, malın niteliği ve özel tüketim (yani, kişisel ya da ailesel kullanma ve/veya yararlanma) amacını esas ölçüt olarak kabule ilişkin bkz. 308 vd.

## I. 1999 / 44 SAYILI AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGESİ

### Yönergenin Konusu, Amaçları ve Uygulanma Alanı

#### 1. Konusu ve Amaçları

7.7.1999 tarihinde yürürlüğe giren ve birliğe dahil üye ülkeler tarafından 1.1.2001 tarihine kadar ulusal mevzuatlara aktarılması zorunluluğu bulunan 1999 / 44 sayılı AB Yönerge'si, Tüketicinin Korunması Hukuku alanında günümüze kadar çıkartılmış en önemli yönergelerden birisidir. Bu Yönerge'ye temel model ya da prototip olarak hizmet eden pozitif kaynak, UNCITRAL'in bir ürünü olan ve 1.1.1988'de yürürlüğe giren 11 Nisan 1980 tarihli "Emtianın Milletlerarası Satışına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"'dir<sup>16</sup>. Gerçekten de, tüketici sözleşmelerinde haksız koşulları düzenleyen Yönerge çıkartılırken, özellikle satım hukukunda satıcının ayıba karşı tekeffülü ile ilgili kuralların bu Yönergeye konulması girişimi sonuçsuz kalınca, 1993 yılında Komisyon, tüketicinin, tüketim malları satımında korunması konusunda ayrıntılı bir rapor hazırlamıştı<sup>17</sup>. Bu raporla birlikte, özellikle tüketim malı satışlarında tüketici şikâyetlerinin asıl nedenini çoğu kez satıcılar tarafından satılan ürünün kalitesi ve işlevi hakkında verilen garantilere ilişkin sorunların oluşturduğu anlaşılmıştır<sup>18</sup>.

Yönerge'nin izlediği amaçlar, gerekçesinden anlaşıldığı üzere, üç grup halinde belirlenebilir. Yönerge'de tanınan haklar sayesinde, Avrupa İç Pazarının oluşumu sürecinde yurttaşı oldukları üye devletin sınırları dışında kalan bir başka üye ülkede üretilen ya da satışa sunulan tüketim mallarına sahip olma suretiyle iç pazarın avantajlarından yararlanmak isteyen tüketicilere önemli görevler düşmektedir. Uzaktan iletişimi sağlayan yeni

<sup>16</sup> Sözleşmenin uygulanma alanı ve koşullarıyla ilgili 1'inci maddesinin birinci fıkrası hükmü uyarınca, bu sözleşme, tarafların işyerlerinin farklı âkit devletlerde bulunduğu emtia satışlarına, eğer milletlerarası özel hukuk kurallarının âkit bir devlet hukukunu yetkili hukuk olarak göstermesi halinde uygulanacaktır. Kısaca Viyana Sözleşmesi de denilen bu sözleşmenin İngilizce ve Almanca metinleri için bkz. RabelsZ , C. 51, 1987, s.134 – 186 . Ayrıca, bu konuda geniş bilgi için bkz. TİRYAKİOĞLU, Bilgin, *Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Akitlerine Uygulanacak Hukuk*, Ankara 1996, 105 vd.. Özellikle, tüketici satışlarının, bu uluslararası sözleşmenin (yani, 1980 tarihli Viyana Sözleşmesinin ikinci maddesi hükmü gereği) kapsamı dışında kalan satımlar arasında kabul edilmesi, ele aldığımız AB'nin 1999 / 44 sayılı Yönergesi bağlamında önemli bir noktadır. Gerçekten de, yabancı unsurlu olsa bile, bazı satım türleri ve satıma konu olacak bazı mallar yönünden bu Sözleşmenin uygulanma alanı 2'inci maddesinde sınırlandırılmıştır. Bununla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. age. 112–114 ; WEISNER, Arnd, *Die EG-Kaufrechtsgewährleistungsrichtlinie*, JuS 2001, Heft 8, 759, dpn. 4 metni.

<sup>17</sup> KOM (93), 509

<sup>18</sup> WEISNER, (JuS 2001), 759 – 760.

haberleşme ve bilişim teknolojileri yardımıyla yabancı bir ülkede sunulan bir satış ağına kolayca erişebilme olanakları sürekli artmaktadır. Tüketim mallarının satışı ile ilgili kuralların asgarî zorunlu düzeyde uyumlulaştırılması yoluna gidilmeksizin; özellikle, uzaktan iletişim teknikleri yardımıyla sınırlar ötesi serbest mal dolaşımında süreklilik göstermesi beklenen gelişmeler engellerle karşılaşılabilirdi. Bu noktada, anılan Yönerge ile izlenen nihai hedefe yönelik ilk amaç, Avrupa İç Pazarına dahil ve birliğe üye ülkeler arasında uyumlulaştırma ve iyileştirmeyi sağlama olmuştur. Bu çerçevede kalan ikinci temel amaç, her Avrupa Birliği yurttaşı için İç Pazar hukukunda birer subjektif tüketici hakkı olarak kabul edilen, işlem yapma ve karar verme serbestisi, bilgi edinme, meşrû ve haklı beklentilerinde hukuksal korunma gibi temel tüketici haklarının sağlanması ile ilgilidir. İç Pazar ve Tüketici odaklı bu iki bileşen yanında bir diğer amaç ise, aynı zamanda önemli bir unsur olarak karşımıza çıkan ve tüketici sözleşmeleri hukukunda üye ülkelerin hukuk düzenleri arasında bu açıdan zorunlu olan ortak hukuk uyumunu sağlamaktır<sup>19</sup>. İşte, belirtilen bu temel amaç içindir ki, söz konusu Yönerge’de, Tüketicinin korunması Hukuku ile ilgili olarak daha önce çıkartılmış olan diğer yönergelerin aksine, tüketicinin bilgilendirilmesi ilk plânda yer alan bir düzenleme hedefi (normatif amaç) olmamıştır<sup>20</sup>.

Özetle belirtmek gerekirse; esasen, bu Yönerge, tüketim mallarının satışı ile bunlar için verilen garantiler konusunda, üye devletlerin hukuksal ve yönetsel kurallarını, İç Pazar ortamında tüketicilerin yeknesak ve asgarî zorunlu düzeyde korunmasını sağlamak amacıyla uyumlulaştırma amacını gütmektedir (md. 1 / f. 1).

## 2. Uygulanma Alanı

Yönerge’nin yürürlük alanı ve tanımlarla ilgili olan birinci maddesi hükmü çerçevesinde, uygulanma alanının, madde ve kişi bakımından uygulanma alanı şeklinde bir ayrıma tâbi tutularak ele alınması mümkündür<sup>21</sup>. Yukarıda, genel olarak konusu ve amacını belirlediğimiz Yönerge, kişisel ve maddi uygulanma alanı itibariyle, ancak, birinci maddesinin ikinci

<sup>19</sup> Bkz. Yönerge Gereğesi md. 2 – 6 (NJW 1999, 2421); REİCH, Norbert, *Die Umsetzung der Richtlinie 1999 / 44 / EG in das deutsche Recht*, NJW 1999, Heft 33, 2397 – 2398; STAUDENMAYER, Dirk, *Die EG – Richtlinie über den Verbrauchsgüterkauf*, NJW 1999, 2393; HONSELL, Heinrich, *Die EU – Richtlinie über den Verbrauchsgüterkauf und ihre Umsetzung ins BGB*, JZ 6 / 2001, 278 vd.; Ayrıca bkz. ve krş.: SCHWARTZE, Andreas, *Die zukünftige Sachmängelgewährleistung in Europa – Die Verbrauchsgüterkauf – Richtlinie vor ihrer Umsetzung*, ZEuP 2000, 545 ve 546 dñn. 2’deki kaynakça.

<sup>20</sup> HONSELL, 278.

<sup>21</sup> Aynı şekilde bkz.: ERLÜLE, Fulya, *Tüketim Mallarının Satımı Sözleşmesi ve Bu Mallara İlişkin Olarak Verilen Garantiler Hakkında Yönerge*, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Ankara, 2004, 419 vd. STAUDENMAYER, 2393–2394 .

fikrasında tanımlanan tüketici, satıcı ve tüketim malı kavramlarını içeren tüketicinin taraf olduğu satım sözleşmelerine uygulanır. Bu nedenle, bu üç kavram ve ilgili diğer üretici, garanti ve ayıbın giderilmesi (onarım) gibi kavramlar, uygulanma alanı açısından söz konusu maddede sırasıyla şu biçimde tanımlanmışlardır (md.1 / f.2 a – f) :

–Tüketici: Yönerge'nin uygulanma alanına giren sözleşmeler çerçevesinde, kendi işi, mesleği ya da ticareti ile ilgili olmayan amaçlarla hareket eden gerçek kişilerdir.

–Tüketim Malı: Maddi varlığı olan ve aşağıda belirtilenler dışında kalan taşınır mallardır. Bu anlamda tüketim malı sayılmayan mallar ise şunlardır: (a) Cebri icra yoluyla ya da diğer yargısal tedbirlerle satıma konu mallar, (b) Sınırlı bir hacimde ya da dolumu belirli bir ölçekte ve boşaltımı yapılmamış olan su ve gaz, (c) Elektrik enerjisi (elektrik akımı ya da cereyanı) <sup>22</sup>.

–Satıcı: Yapılan sözleşme gereği, yürüttüğü meslek ya da ticaret çerçevesinde sözleşme konusu tüketim malının satışını yapan gerçek ya da tüzel kişilerdir .

–Üretici: Tüketim malları imalatçısı veya tüketim mallarını topluluk alanına ithal eden ya da ismini, markasını veya bir başka tanıtıcı işaretini tüketim mallarına yerleştirmek suretiyle üretici olarak nitelendirilen diğer kimseler, o tüketim malının üreticisi

–Garanti: Satım konusu tüketim malı, satıcının garanti taahhüdünü içeren beyanında ya da ilgili malın reklâmında belirtilen özelliklere uygun düşmediği takdirde, tüketiciye karşı karşılıksız borçlanma taahhüdünde bulunan satıcı ya da üreticinin, satım bedelini iade etme, o tüketim malının yerine yenisini verme, onarma (ayıbın giderilmesi) ya da bir başka yoldan çare bulmak zorunda kalması .

–Ayıbın Giderilmesi (Onarımı): Satım konusu tüketim malının, sözleşmeye aykırılığı durumunda, yeniden sözleşmeye uygun bir duruma getirilmesi.

Yönergenin Düzenleme Alanı ve İçeriği

## 1. Ayıba Karşı Tekeffül Sorumluluğu (Yön. md. 2)

### a ) Satılanın Sözleşmeye Uygunluğu ve Ayıp Kavramı

Yönerge'de yer alan temel kavramlardan birinin sözleşmeye uygunluk (*die Vertragsgemäßheit*) olduğu öncelikle belirtilmelidir. Çünkü, bir tüketim malı satımında, bu malın satıcının gerek kendisinin tek taraflı garanti

<sup>22</sup> Bu istisnalardan, özellikle cebri icra ve elektrik enerjisi ile ilgili olanların Milletlerarası Satımda Yaknesak Kuralları düzenleyen Viyana Sözleşmesi'nin ilgili hükümlerinden (md. 2 / c ve f) alınmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu Sözleşme bağlamında bkz. ve krş. TİRYAKİOĞLU, 113–114 ; KUNTALP, agm. 298 vd.

taahhüdünü içeren beyanında, gerekse onun tanıtım yazısı ya da reklâmında belirttiği (zıkr ve vaat ettiği vasıfların<sup>23</sup>) niteliklerin sözleşmede kararlaştırılan biçimde satılan ve teslim konusu tüketim malında gerçekte mevcut olması gerekir. Satıcı, tüketiciye karşı sözleşmeye yani, tarafların maksut menfaatlerine uygun malı teslim etmekle yükümlüdür<sup>24</sup>. Bu nedenle, her şeyden önce, malın maddî (fiziksel) anlamda ayıplı olmaması, yani dış görünümü itibariyle bozulmuş, yıpranmış, lekelenmiş, yırtılmış, sökülmiş, kırılmış ya da bunlarda olduğu gibi fiziksel durumda gözlenen bir değişime uğramanın söz konusu olduğu her bir halde artık ortada bir maddî ayıp hali mevcuttur<sup>25</sup>. Kanımızca, buradaki sözleşmeye uygunluk kavramının, genel olarak satım hukukundaki ayıplı olmama halinden daha geniş bir anlam taşıdığını kabul etmek mümkündür.

Öte yandan, özellikle BK. anlamında ayıplı mal olmama haline paralel bir şekilde, sözleşmeye uygunluğun belirlenmesine yönelik olmak üzere, Yönerge'de yeknesak bir ayıp kavramı ile birlikte sözleşmeye uygunluk konusunda aksi kanıtlanabilir bazı karinelere yer verilmiştir. Yönerge sözleşmeye uygunluk kavramı konusundaki düzenlemesinde de 1980 tarihli Viyana Sözleşmesi ile paralellik sergilemiştir. Gerçekten de, milletlerarası satımlarda yeknesaklığı düzenleyen Viyana Sözleşmesi'nde (md. 35 / f.1, a-c) öngörülmüş bulunan karinelere benzerlik ve hatta aynılık olduğu hükümler incelendiğinde hemen görülmektedir<sup>26</sup>.

Sözleşmeye uygunluğun gerçekleştiğini gösteren belli karinelere, Yönerge'de açık bir biçimde düzenlenmiştir (md. 2 / 2, a-d).

Tüketim mallarının sözleşmeye uygunluğu ise, aşağıdaki durumlardan birinin varlığı halinde, yasal karine gereği kabul edilmektedir:

<sup>23</sup> Borçlar Kanun'unda ifade edilen *zıkr ve vaad edilen vasıflarda ayıp* (md. 194 / 1) ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki (md. 4 / 1) "*Ambalajında, etiketinde, tanıtma kılavuzunda yer alan veya satıcı tarafından vaadedilen hususların eksikliği*" biçimindeki ifade aynı anlamda olup; sözleşmede satıcı tarafından varlığı ya da yokluğu konusunda bir söz verildiği ya da kendiliğinden bağımsız bir garanti taahhüdünde bulunulduğu hallerde, satılarda o özelliğin tam tersi bir durumun olması, yani kısaca bir sözleşmeye aykırılık hali ortaya çıkar. Ayrıca bu konuda bkz. ZEVKLİLER, 37-38 . 4822 sayılı Kanun ile değişik 4077 sayılı TKHK'da , ayıplı mal kavramı tanımlanırken, ayrıca "*ya da reklâm ve ilânında yer alan*" ibaresine de yer verilmek suretiyle daha geniş bir yasal tanım yapılmak istenmiştir.

<sup>24</sup> Borçlar Kanunu'muzdaki (md. 194) "*tarafların maksut menfaatleri*" onların somut satım sözleşmesindeki kararlaştırmalarına ve objektif iyiniyet ilkesine (işlem güvenliği yani, dürüstlük kuralına) göre belirlenecek olan iradeleri olup, satılarda bulunması gerekli nitelikler (lüzumlu vasıflar) bu şekilde, somut taraf iradelerine uygun olmalıdır.

<sup>25</sup> Genel olarak ayıp kavramı, türleri ve uygulamadan somut örneklerle farklı sözleşmelerle yapılan karşılaştırmalar konusunda ayrıca bkz. ZEVKLİLER, 40-41; TANDOĞAN, C. I, 167; ARAL, Fahrettin, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Ankara 2000, 115 vd.; SEROZAN, Rona, *Sözleşmeden Dönme*, İstanbul 1975, 308 vd.

<sup>26</sup> STAUDENMAYER, (NJW 1999), 2394; SCHWARTZE, 554-559.

a) Eğer, tüketim malları satıcı tarafından belirtilen niteliklere uygun ise ya da satıcının denenmek ya da nümune olmak üzere alıcı-tüketicisiye teslim etmiş olduğu mal, aranılan gerekli nitelikleri taşıyorsa;

b) Sözleşmenin kurulduğu sırada alıcı-tüketicinin satıcıya bildirmiş olduğu ve satıcının da buna muvafakat ettiği belli bir amacına uygun olan mallar söz konusu ise;

c) Satım konusu tüketim malları aynı türden malların mutaden kullanıldıkları amaca uygun ise;

d) Söz konusu satılan, niteliği gereği ve özellikle, verilen reklâmında ya da satıcının, üreticinin veya onun bir temsilcisinin, malın somut özellikleri hakkında malın etiketinde kamuya yönelik olarak bildirmiş olduğu açıklamalar (ilânen yapılan duyurular) dikkate alındığında, aynı türden mallarda mütad olan ve alıcı-tüketicinin de makul surette bu maldan bekleyebileceği kalitede ve işlevlere sahip görülebilecek olan mallardan ise.

Sözleşmeye uygunluk ile ilgili yasal karineyi aksi kanıtlanabilir türden adi karineler şeklinde öngören ikinci madde hükmüne bakıldığında ise; sonuçta, satıcı yönünden bazı ispat kolaylıklarını da beraberinde getirdiği görülmektedir. Ancak, bununla birlikte, öngörülen sözleşmeye uygunluk karinesinin sözleşme serbestisi ilkesini sınırlandırması söz konusu değildir<sup>27</sup>. Hemen belirtilmelidir ki, bu maddenin ikinci fıkrasındaki karineler, yine aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen sözleşmeye uygunluk için gerekli koşulların varlığı ile ilgili kurucu bir olgu ya da yapıcı bir unsur niteliğinde değildir. Öte yandan, ikinci maddenin üçüncü fıkrasında, sözleşmeye aykırılığın tüketici tarafından verilen bir şeye (malzeme veya müstahzar maddeye) dayanması halinde ortada satıcının sorumluluğuna yol açan bir sözleşmeye aykırılık durumunun olmayacağı belirtilmiştir. Yine, aynı şekilde, tüketici sözleşmenin kurulduğu sırada sözleşmeye aykırılıktan bilgi sahibi olmuş ya da bunun hakkında makul ölçülerde bilgi sahibi olmamasından söz edilememiş bulunması hallerinde de ortada bir sözleşmeye aykırılık hali yoktur (md. 2 / f. 3).

### **b. Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Tüketici Hakları**

Satıma konu tüketim malının sözleşmeye aykırı olması halinde, Yönerge, alıcı- tüketici lehine belli bir sıra ilişkisi içerisinde ayıba karşı tekeffülden doğan dört seçimlik hak tanımaktadır<sup>28</sup>. İlk sırada yer alan gruba, alıcı-tüketicinin yapacağı seçime göre, ayıbın bedelsiz giderilmesini

<sup>27</sup> Bkz. Yönerge Gereçesi (md. 8): Botschaft, NJW 1999, 2421 .

<sup>28</sup> Tüketicisiye bir sıra dahilinde dereceli olarak tanınan bu haklar ve bu hakların kullanımında uyulması gerekli unsurlar ya da modaliteler (kullanım süreleri, ispat yükünün ters çevrilmesi ve ihbar külfeti gibi) ile ilgili kuralların gerekçeli açıklamaları ve sistematik düzenlemesi hakkında daha geniş bilgi için bkz.: STAUDENMAYER, (NJW 1999), 2395 – 2396; SCHWARTZE, 563–569.



(*Nachbesserung*) talep ve yine, bedelsiz olmak üzere, yenisiyle değiştirilmesini (arî misli ile ikâmesini, *Ersatzlieferung*), diğer bir deyişle, ayıpsız olanının teslimini talep hakları oluşturur. İkinci grupta ise, tıpkı satım hukukundaki ayıp nedeniyle dönme (*Wandelung*) hakkında olduğu gibi, alıcı-tüketicinin sözleşmeden kurtulmayı talep etme ile son olarak, satım bedelinde indirim yapılmasını talep hakları bulunmaktadır. Tüketicinin, sıralanan bu haklardan birinci gruptakilerden birini seçme yetkisi, edimin sözleşmeye orantısızlığı ve imkânsızlığı kriterleriyle sınırlandırılmıştır.

Sözleşmeyle orantısızlık hali, özellikle yapılan harcamalara bakılarak belirlenebilir. Bu belirlemenin, sonuçta, normal olarak seri üretilen tüketim mallarında ayıpsız ürün teslimi ve aşırı yüksek değerli ürünlerde ise, ayıbın giderilmesini talep etme anlamına geldiği söylenebilir.

Öte yandan, yine Yönerge hükümlerine göre, montaj ve kullanım kılavuzuyla ilgili olarak eksikliğin söz konusu olması, bir sözleşmeye uygun olmama halidir. Bu arada, böyle bir durumda, bir maddî ayıbın söz konusu olup olmadığı ya da satılan malın kullanımını ilgilendiren bir yan edim yükümlülüğünün ihlâl edilip edilmediğini belirleme sorunu ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu hal, bir ifa engeli niteliğinde sayılmalı ve kötü ifa kapsamında kabul edilmelidir<sup>29</sup>.

Sözleşmeye aykırılığa bağlanan hukuksal sonuçlar arasında, yukarıda da belirtildiği gibi; ilk plânda, gecikmiş ifa bağlamında, satılandaki ayıbın giderilmesi ve onun yenisiyle (ayıpsız ile) değiştirilmesi gelir. Tüketicinin söz konusu bu iki talebi, tüketici yönünden gecikmiş ifanın artık bir yarar sağlamayacak olması halinde, artık satım bedelinin indirilmesi ve ayıp nedeniyle sözleşmeden dönme talebinde bulunma şeklindeki haklar izler. Bu sayılanlardan, ayıbın giderilmesi ile ayıpsız mal teslimini talep hakları arasında, tüketici bir seçim yetkisine sahip olması objektif açıdan doğru ve yerindedir. Ancak bununla birlikte, sadece ifa imkânsızlığı ve orantısızlık (edim-karşı edim dengesizliği) durumlarında bir sınırlandırmaya gidilmesi gerekli görülmüştür. Bu nedenle, tüketicinin yararı ile satıcının yapacağı masraflar arasında bir orantısızlık hali bir tarafa bırakılmamıştır. Bu noktada, tüketicinin sözleşmeye aykırılığı bilmesi ya da ağır kusuruyla bilmemesi hallerinde, artık kendisine ayıp nedeniyle tanınan hakları kullanabilmesi olanağı kabul edilmemektedir.

## 2. Ayıba Karşı Tekeffülün Süresi

Tüketim malları satımında, satıcının ayıp nedeniyle sorumluluğundaki tekeffül süreleri açısından, üye ülkelerin satım hukukunu düzenleyen

---

<sup>29</sup> HONSELL, 279.

kurallarındaki süreler<sup>30</sup> ile Yönerge arasında önemli farklılıklar söz konusudur. Gerçekten de, Yönerge, satıcıyı satılan malın tesliminden itibaren iki yıl içerisinde ortaya çıkmış bulunan ayıplardan sorumlu tutmuştur (md. 5 / I). Ancak, üye devletlerin hukuk kuralları elverdiği sürece, daha kısa olan süreler, sadece, anlaşmayla geleceğe yönelik olarak ve kullanılmış (ikinci elden) tüketim mallar yönünden sorumluluk süresi bir yıldan aşağı olmak üzere cevaz verilebilir. Bu şekilde, daha kısa zamanaşımı sürelerinin, hukuksal barış ve güveni tekrar sağlama ve çabucak eski hale getirme, tespit ve ispat güvenliği gerekçeleriyle kabul edildiği belirtilmektedir<sup>31</sup>.

Yukarıda sözleşmeye uygunluk kriterleriyle ilgili olarak belirtildiği gibi, Yönerge (md. 5 / III), satılardaki sözleşmeye aykırılığın, malın tesliminden itibaren altı aylık süre içerisinde ortaya çıkmış bulunması halinde, buna bağlı ayıbın zaten o malda teslim sırasında da mevcut olduğunu karine olarak kabul etmektedir. Ancak, bu karine, sözleşmeye aykırılığın sözleşme konusu tüketim malın mahiyetiyle bağdaşması ölçüsünde uygulanabilir<sup>32</sup>.

4822 s. Kanun ile değişik 4077 s. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da (TKHK. md. 4 / f.2), ayıptan yasa gereği müteselsilen sorumlu tutulanlar ve bu arada özellikle satıcı, ayıba karşı teminat için daha uzun bir süre ile sorumluluk üstlenmesinde (garanti taaahhüdünde) bulunmamış ise, tüketim malındaki ayıbın 30 günlük ihbar külfeti (bildirme yükümü) süresi içerisinde tüketici tarafından bildirilmesi yükümlülüğü vardır. Aynı maddenin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca, ayıp bu süre geçtikten sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın teslimi tarihinden itibaren iki yıllık<sup>33</sup> üst zamanaşımı süresi aynı zamanda ayıba bağlı garanti sorumluluğunda da önem taşımaktadır. Garanti süresinin yasal zamanaşımı süresinden daha uzun ya da kısa olması olasılıklarına göre, tüketicinin seçim hakkını duruma göre daha uzun olan garanti süresinin sonuna kadar ya da yasal zamanaşımı

<sup>30</sup> Örneğin, tekeffülle ilgili zamanaşımı süresi, üye devletlerin bazılarında (özellikle İspanya, Portekiz, Yunanistan ve Avusturya gibi), altı (6) aydır. Bu süre, İsveç'te iki (2) yıl; İngiltere ve İrlanda'da altı (6) yıl; Finlandiya, Fransa ve Benelux (Belçika-Hollanda-Lüksemburg) ülkelerinde sınırsız sürelidir. Almanya'da ise, altı aylık süre değiştirilerek, geçen yıl yürürlüğe giren yeni BGB düzenlemesindeki kural (§ 195) gereğince, bütün ifa ihlalleri (ifa modalitelerine aykırılıklar) için tek bir zamanaşımı süresi olarak öngörülmüş ve bu süre, üç yıllık bir zamanaşımı süresine çıkartılmıştır. Bunun için bkz. ve krş.: KOM (95) 520 endg., s. 5.

<sup>31</sup> Bkz. WEISNER, 762 ve krş. agm. dpn. 37 metni.

<sup>32</sup> Aynı yönde bkz.: HONSELL, 279-280.

<sup>33</sup> 4822 s. K. ile değişik TKHK.'da bu iki yıllık süre, konut ve devre tatil amaçlı taşınmazlarda beş yıl olarak öngörülmüştür. Öte yandan, anılan Kanun (TKHK. m. 4 / f. 4), ayıplı maldan dolayı uğranılan zararların tazmini için açılacak olan tazminat davalarında, zarara yol açan ayıplı malın piyasaya sürüldüğü tarihten itibaren on yıllık üst süre geçirilmemek üzere, ayıba bağlı zararın varlığını ve sorumlusunu öğrenme tarihinden itibaren üç yıllık bir dava zamanaşımı süresi öngörmüştür.

süresi içerisinde kullanabilme olanağına sahip olacaktır. Ancak, garanti süresinin yasal zamanaşımı süresini değiştirmeyip her ikisi de aynı uzunlukta iseler, duruma göre tarafların kararlaştırdığı sözleşmesel garanti süresi ile normalde yasal zamanaşımı süresini sona erdirmek amacı taşıdıkları satım hukuku doktrininde kabul edilmektedir<sup>34</sup>.

### 3. Ayıbı İhbar Süresi

İhbar süresi (*Rüge-, Anzeigefrist*), tüketiciye yükletilmiş olan muayene ve ihbar külfetinin yerine getirilmesi için uyulması gerekli bir ayıp bildirim süresidir. Böyle bir sınırlı bildirim süresi içerisinde, satılandaki sözleşmeye aykırılığı bizzat tespit ettiği ya da ettirdiği tarihten itibaren öngörülen süre içerisinde satıcıyı haberdar etmemiş olan tüketici, ayıba karşı tekeffülden doğan haklarını kullanamayacaktır. Böyle bir sürenin kabulü, aynı zamanda satıcının, ayıba karşı tekeffülden doğan talep haklarından hangisine dayanıldığını öğrenebilme açısından yararlıdır. Ancak, öte yandan, tüketiciye ek bir yük getirmesi nedeniyle onun haklarını takibini güçleştirmekte ve daha da önemlisi, uyulmadığı takdirde ayıba karşı tekeffülden doğan seçimlik taleplerin kaybı sonucunu yaratabilmektedir. Doktrinde, ihbar külfetini ifade bir ihbar süresinin kabul edilmesinin, özellikle kötü niyetli tüketicilerin haklarını kötüye kullanımlarını engelleyici işlevi nedeniyle olumlu ve yerinde bir uygulama olduğu haklı olarak belirtilmektedir<sup>35</sup>. Yine, böyle bir ihbar külfeti süresinin, özellikle ayıp nedeniyle dönme sonucunda çözülen sözleşme ilişkisinin tasfiye sürecini çabuklaştıracağı da söylenebilir<sup>36</sup>.

Yukarıdaki paragrafta belirtilmeye çalışılan gerekçelerle olsa gerek; Yönerge'ye göre, tüketicinin satılandaki sözleşmeye aykırılığı tespitten itibaren iki ay içerisinde satıcıya durumu ihbar yükümü vardır (md. 5 / II, 1). Bu hükümde, tüketicinin daha lehine olacak şekilde bir düzenleme öngörmek yolunu açık tutmak amacıyla, üye ülkelere bildirim sürelerinin sınırı konusunda bir düzenleme yapma serbestisi tanınmıştır. Tüketiciyi tek taraflı koruyan bu nisbî emredici (*relative zwingend*) nitelikteki bu iki aylık ihbar süresiyle ilgili olarak, tamamlayıcı işlev gördüğü anlaşılan beşinci madde çerçevesinde çözümlenecek uyuşmazlıklarda, zamanaşımı ile ilgili genel kurallar yine kıyasen uygulanma alanı bulacaktır.

Satıcı ile alıcı-tüketici arasındaki menfaatleri dengeleme amacı güdülen öngörülmüş bulunan ihbar süresinin, Yönerge'de olması gereken

<sup>34</sup> YAVUZ, Cevdet, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Yenilenmiş 6. Baskı, İstanbul 2002, 125–128; Ayrıca, zorunlu ya da ihtiyari nitelikli garanti belgelerinde yer almasına göre garanti sürelerinin zamanaşımı sürelerine etkisinin farklı olacağı belirtilmektedir. Bu konuda bkz.: ARBEK, Ömer, *Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi*, Ankara 2005, 237 vd.

<sup>35</sup> WEISNER, 762, dpn. 47; ERLÜLE, 429.

<sup>36</sup> WEISNER, 762, dpn. 48; ERLÜLE, 429–430.

düzye düzenlendiğini söylemek güçtür. Çünkü, Yönerge'nin bu şekildeki mevcut düzenlemesi, özellikle bir uzaktan iletişim aracı kullanarak mesafeli satım sözleşmesi yoluyla işlem yapmak isteyen tüketiciler yönünden uzaktan iletişim tekniğine özgü nedenlerle mesafeli ticaretin yaygınlaşmasını engelleyebilir. Uzaktan pazarlamaya yönelik elektronik iletişim araçları (telefon, telefaks, dijital televizyon, internete bağlı sabit ya da taşınabilir bilgisayarlar gibi) kullanılarak icap ya da kabul iradesini gösteren elektronik irade beyanında bulunma sürecinde<sup>37</sup> bir takım elektronik işlemleri (elektronik yoldan otomatik sözleşme kurma ve sonrasında elektronik imza ile belgeleme, elektronik ödeme araçları ile ifa ve elektronik postalamalar gibi) yapmaya kalkışan tüketicilerin, zaten uzaktan mal ve/veya hizmet talebinde bulunmada yaşadıkları belirsizlik, güvensizlik ve teknik bilgisizlik durumları, ayrıca sınırlı süreli ihbar yükümü öngörülerek daha da zorlaştırılmaktadır. Bu ve buna benzer nedenlerle, Avrupa İç pazarı alanında çok önemli bir işlevi yerine getirmek üzere çıkartılmış bulunan söz konusu Yönerge'nin, değişik şekillerde karşımıza çıkan tüketim malları satışları (mesafeli, kapıdan, taksitli ve kampanyalı satım sözleşmeleri gibi) yönünden asgarî zorunlu ortak çerçevenin, ayıplı mal ve hizmetler bağlamında ayrıca ele alıp düzenlemesi gerektiği yönündeki önerileri kayda değer ve ciddi bulmak mümkündür<sup>38</sup>.

#### 4. Sorumsuzluk (Sorumluluktan Kurtulma) Anlaşması

Kural olarak, bir sözleşmenin tarafları, sözleşme düzenleme özgürlüğü (içerik serbesitesi) çerçevesinde, sorumsuzluk (*Ausschluss der Haftung*) şartları içeren bir anlaşma yapabilirler. Ancak, hukuka, ahlâka, kişilik haklarına ve kamu düzenine aykırılıkları nedeniyle emredici hukuk kurallarına ters düşen bir sorumsuzluk kaydı ya da anlaşması geçersizdir<sup>39</sup>.

Satıcının, alıcı-tüketicisiyle satım sözleşmesini kurduğu sırada, satıldaki sözleşmeye aykırılığı bilmesi ya da bilebilecek durumda olmasına sorumsuzluk kaydını değerlendirmek gerekir<sup>40</sup>: Eğer taraflar, ayıba karşı tekeffülden doğan haklar konusunda bir sorumsuzluk anlaşması yapmışlar ve satıcı bu yapılırken sorumluluk alanına giren ayıbı bilmesine rağmen gizlemişse bu anlaşma geçerli kabul edilemez. Ancak, sorumluluk kapsamına girebilecek türden ayıplar olmakla birlikte satıcının bilgisi

<sup>37</sup> Geleneksel anlamdaki irade beyanı karşısında risk ilkesi ve güvenin korunması kurumları bağlamında Elektronik irade beyanı olgusu kurulan iletişimin aşamalarına göre risklerin dağılımı konusunda geniş bilgi için bkz.: WIEBE, Andreas, *Die elektronische Willenserklärung, Kommunikationstheoretische und rechtsdogmatische Grundlagen des elektronischen Geschäftsverkehrs*, 2003.

<sup>38</sup> STAUDENMAYER, (NJW 1999), 2396; WEISNER, (JuS 2001), 762.

<sup>39</sup> Daha geniş bilgi için bkz. ERTEN, Ali, *Sorumsuzluk Şartları*, Ankara 1977, 75 vd.; EREN, (Borçlar), 1074– 1076.

<sup>40</sup> ERLÜLE, 431–432.

dışında kalan ve somut olarak birer sözleşmeye aykırılık hali sayılabilecek olan ayıplardan doğan haklar konusunda alıcının fiilen haberdar edilmesi durumlarında, artık sorumsuzluk anlaşmasına geçerlilik tanımak gerekir.

Gerek satım hukukunda değişiklik gören yeni Alman Medenî Kanunu (§ 442/I, 443 ve 444 BGB) gerekse Viyana Sözleşmesi (md. 35 / III CISG) hükümleri açısından ise, ayıba karşı tekeffülden kaynaklanan sözleşmeye aykırılıklardan sorumlu tutulmama hali, sadece, satım sözleşmesinin kurulduğu sıradaki ve kurulma anı ile satılanın teslimi anı arasındaki dönemde ortaya çıkan sözleşmeye aykırılık için kabul edilmiştir. Ancak, bu durumun kabulü için, bu zaman zarfında bir sözleşmeye aykırılık hali oluşturan ayıptan alıcı-tüketicinin haberdar olmamış ya da bu konuda her hangi şekilde bilgi sahibi olamamış bulunması gerekir<sup>41</sup>.

### 5. Nihai Satıcının Rücû Hakkı (*Rückgriffsrecht des Letztverkäufers*)

Yönerge, üye ülke devletlerin yasa koyucuları için her hangi bir maddî koşul ya da bağlayıcı kayıt öngörmeden, satılan malın satıcısı lehine olarak, üretim-dağıtım-pazarlama ve satış ağı içerisinde kendisinden önceki bir halkada yer alan kişiye rücûan tazminat talebinde bulunma yetkisi tanımıştır (md.4)<sup>42</sup>. Bu hüküm sayesinde, tüketiciye malı satıp teslim eden satıcı-bayie girişimci sıfatıyla tanınmış olan rücû (*Regreß des Letztverkäufers/Rückgriff des Unternehmers*) hakkını kullanarak, o ürünün (tüketim malının) menşesindeki imalatçı-üretici, dağıtımçı ya da ithalatçı firmasına, tüketiciye fazladan ödediği tazminatın kendisi üzerinde kalmasının önüne geçilmiş olunabilecektir.

Aynı şekilde, BM'nin Uluslararası Satımla ilgili Viyana Sözleşmesinin de (Art. 38 ve 39 CISG), uluslararası mal satımlarında, son satıcının, ürünün üreticisi sıfatıyla önde gelen menşesindeki yabancı firmaya karşı rücû edebilmesini olanaklı kılmak amacıyla, içerik ve zaman açılarından yeteri kadar esnek kurallar öngördüğü belirtilmektedir<sup>43</sup>.

<sup>41</sup> Alman Hukuku'nda 2001 yılında yapılan değişikliklerle yürürlüğe giren yeni BGB'ye (§ 442 ve 443 hükümleri) göre, satıcının satılan için zikir ve vaat ettiği vasıflarla (nitelik ve dayanıklılık) ilgili olarak verdiği garantiler çerçevesinde doğan arıza ya da ayıplardan sorumluluğunda, satıldaki hasar ve yararın alıcıya geçiş anı önemli olup; alıcının, ağır ihmaliyle ayıbı öğrenmemiş olduğunda, satıcının bu ayıp nedeniyle sorumluluğu, ancak ayıbı alıcıdan hile ile gizlemiş olması ve zikir ve vaat (tekeffül) konusu etmiş olduğu vasfın da satılan malda bulunmaması durumunda gerçekleşir. Yine BGB'de (§§ 474 – 479) tüketim malları satımı yasal açıdan tanımlanarak, bu tür satımlardaki ispat yükünün ters çevrilmesi (§477), tekeffülden farklı olarak ele alınmış bulunan garantilerle ilgili özel kurallar (§477) ve girişimcinin (sağlayıcı ya da satıcı-tacirin) rücû hakkı (§478) ile zamanaşımı (§479) konuları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. (2.1.2002 tarihinde yayınlanmış olan yeni BGB metni için bkz.: BGBI. I S. 42; <http://dejure.org/gesetze/BGB>).

<sup>42</sup> Bkz. ve krş. BGB § 478 hükmü (Girişimcinin Rücûu)

<sup>43</sup> REICH (*NJW 1999*), 2402, dpn. 61.

Sadece tüketim malları satımına özgü olarak satıcının rüçûunu düzenlemiş olan Yönerge'nin bu dördüncü maddesi hükmü uygulamada etkisini, bir imalât (yapım-üretim) bozukluğu nedeniyle ortaya çıkan ayıbı takip eden dolaylı zararlardan sorumluluktan (*Mangelfolgeschadenhaftung*) dolayı kendisine karşı bir tazminat davası açılmış kusursuz ya da hafif kusurlu en son halkadaki müteselsil sorumlu satıcıyı korumak amacıyla gösterecektir<sup>44</sup>.

## 6. Garantiler

Satıcının satıma konu tüketim malı ile ilgili olarak tek taraflı iradesiyle garanti taahhüdünde bulunması her zaman mümkündür. Bu şekilde yapılan bir garanti taahhüdünün hukuksal nitelik açısından, fer'î (bağımlı) nitelikte teminat yükümlüğü öngören anlaşmalar ile bağımsız bir teminat sözleşmesi türü olarak karşımıza çıkan garanti sözleşmelerinden ayrı olduğu belirtilmelidir<sup>45</sup>. Asıl bir sözleşmeye konulan yan (bağımlı) teminat yükümlülükleri, ayrı, ivazsız ve özel bir işlem tipi olarak satıcının tek taraflı garanti taahhüdünden<sup>46</sup> tamamen farklıdır. Örneğin, telefon ya da buzdolabı gibi dayanıklı bir tüketim malı satımında satıcının satım sözleşmesinden doğan edim yükümlülüklerine ek olarak, 3 yıl içerisinde ürünün üretim ile teknik yapısından kaynaklanan ya da kullanılan bir malzemesindeki ayıptan, işçilik hatasından dolayı bozulması riskine bağlı zararları tazmin yükümlülüğünü garanti eden bir taahhütte bulunması halinde ortada bağımlı bir teminat (tekeffül) yükümlülüğü söz konusu olacaktır<sup>47</sup>.

Öte yandan, tamamen bağımsız nitelikte garanti taahhütleri ile satım gibi mülkiyeti devir amacı güden asıl sözleşmeye ek bir garanti anlaşması arasındaki ayırımı dikkat edilmelidir. Bu farklılık, özellikle TKHK md. 13 hükmü çerçevesinde daha fazla önem taşımaktadır. Çünkü, iki taraflı garanti anlaşmalarında akdî (sözleşmesel) nitelik varken<sup>48</sup>, bir yasal sorumluluk

<sup>44</sup> REİCH, (*NJW 1999*), 2402 – 2403; STAUDENMAYER, (*NJW 1999*), 2396; ERLÜLE, 428–429.

<sup>45</sup> Bağımsız garanti taahhüdü ile bağımlı teminat yükümlülüğü öngören anlaşmalar arasındaki fark konusunda bkz.: TANDOĞAN, Halûk, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. 2*, Ankara 1988, 832 – 833; ARBEK, 139–140.

<sup>46</sup> Satıcının tek taraflı olarak (kendiliğinden) ivazsız yaptığı garanti taahhüdünün bağımsız bir nitelik taşıyan ve bir garanti beyanını içeren garanti belgesi, garanti taahhüdünün şekli, konusu, kapsamı ve içeriği ile süresini göstermesi, garantiden yararlanacak olan hak sahibi alıcı-tüketici tarafı belirlemede ciddi önem taşır. Aynı doğrultuda bkz.: REİCH, (*NJW 1999*), 2402; ERLÜLE, 430–431. Garanti belgelerinin düzenleyicisi kişiler (satıcı-, üretici-, birlik-, ithalatçı ya da genel temsilci garantileri) ve verilen garantinin hukuksal nitelik ile işlevleri itibarıyla zorunlu olup olmaması açısından (zorunlu ya da ihtiyari garanti) çeşitleri için bkz.: ARBEK, 135 vd.

<sup>47</sup> Daha başka örnekler için bkz. TANDOĞAN, 834–835.

<sup>48</sup> TANDOĞAN, 835; ZEVKLİLER, 164 vd.

getiren garanti belgesi düzenlemek suretiyle garanti taahhüdünde bulunmada tekeffülün dayanağı ve sonucu tamamen yasadan (TKHK md. 13) kaynaklanmaktadır. Bu farklılık nedeniyledir ki, satım hukukunun ayıba karşı tekeffülü düzenleyen kuralları bağımlı teminat yükümleri ile iki taraflı garanti anlaşmalarına uygulanır. Buna karşılık, bağımsız bir garanti taahhüdünü içeren beyanlar satım sözleşmesinin çerçevesini aştığı takdirde, artık garanti sözleşmelerine ilişkin kurallara başvurmak gerekecektir<sup>49</sup>. Bununla birlikte, bir sözleşmede satıcı yönünden salt bir garanti ibaresine verilmiş olması ya da bir garanti süresi içeren garanti belgesinin verileceğinin kararlaştırılması hiçbir şekilde garanti sözleşmesinin varlığını ortaya çıkarmaz<sup>50</sup>.

Aynı şekilde, Yönerge, altıncı maddesi hükmü çerçevesinde garantilerle ilgili asgarî koşulların üye ülkelerde düzenleme konusu yapılması amacıyla zorunlu bir standart temel öngörmektedir<sup>51</sup>. Buna göre, garanti, satıcı ya da üretici tarafından, tüketiciye ek bir parasal (malî) yük getirmeksizin üstlendiği bir borçlandırıcı nitelikli bir beyan olup; bu taahhüdî beyanla birlikte, ayıplı malla ilgili olarak satım bedelinin iadesi, yenisiyle değiştirilmesi ya da bir başka çözüm yolunu bulunması garanti edilmektedir. Bunun için, satıma konu tüketim malının garanti kapsamına giren unsurları ya da reklâmında belirtilen nitelikleri taşımaması gerekir. Bu şartlar altında garanti yükümlülüğünün ifası gündeme gelir. Esasen, Yönerge, garanti beyanında tüketicinin sahip olduğu yasal haklara işaret edilmesini şart koşturmakta ve bu hakların garanti yükümlülüğünü etkilemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, Yönerge'ye göre, garanti taahhüdünü içeren beyanın açıkça anlaşılır bir biçimde formüle edilmesi ve bu belgenin tüketiciye mutlaka ulaştırılmış olması gerekir. Yönerge, getirilen bu kurallara aykırılık halinde uygulanacak yaptırımları içermemekle birlikte; bu ihlâlin, garantinin geçersizleşmesi sonucunu doğuracağı belirtilmektedir<sup>52</sup>.

## II. 4822 SAYILI KANUN ile DEĞİŞİK TKHK ve İLGİLİ YÖNETMELİK'TEKİ DÜZENLEMENİN ANALİZİ

4077 s. eski TKHK'a oranla oldukça farklı ve önemli bazı düzenlemeler içeren 4822 s. Kanun<sup>53</sup> ile değişik yeni TKHK, öncelikle, tanımlarla ilgili üçüncü maddesinde, eskisine göre daha geniş kapsamlı ve açıkça anlaşılır bir biçimde, tüketicilerin özel tüketim amacına bağlı olarak tüketim

<sup>49</sup> TANDOĞAN, 834.

<sup>50</sup> ARAL (*Borçlar Özel*), 119.

<sup>51</sup> STAUDENMAYER, (*NJW 1999*), 2396–2397; ERLÜLE, 431.

<sup>52</sup> Doktrinde, satıcı-tacirin süreklilik gösteren aykırılık ya da ihlâllerinin bir haksız rekabet eylemi oluşturacağı belirtilmiştir. Bunun için bkz. WEISNER, 763; REICH, (*NJW 1999*), 2402.

<sup>53</sup> 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair 6.3.2003 tarihli ve 4822 sayılı Kanun metni için bkz.: 14.3.2003 t. ve 24048 s. RG.

sözleşmelerine konu belli bazı tür maddî veya gayrî maddî malları, tüketilen edimler anlamında olmak üzere, «Tüketim malı ve hizmeti» kavramları bağlamında, yeniden tanımlamaktadır.<sup>54</sup>

Yeni yasal düzenlemede, ayrıca, bir yandan, ayıplı mal ve hizmetlerden sorumlulukta yasal temelde bir ayırma gidilmek; diğer yandan, yasal garanti yükümlülükleri konusunda birtakım yeni kurallar öngörülmektedir. Bu suretle, tüketim malları ve hizmetlerindeki ayıptan sorumluluk ve garanti yükümlülükleri ile ilgili TKHK m. 4 ve m. 5 ile 13'üncü madde hükümleri bağlamında önemli yeniliklerin getirilmesi ve özellikle tüketim malları satımındaki ayıplı mal ve ayıplı hizmetten sorumlulukta yasal bir ayırma gidilmesi; ayrıca, tüketim mallarında söz konusu olan yasal garanti yükümlülüğü ile ilgili yeni bir takım kurallar öngörülmüş olması da dikkat çekici yönler olarak görülebilir<sup>55</sup>.

Mevcut düzenlemede, öncelikle; ayıplı mal ve ayıplı hizmetler, ayrı birer maddede düzenleme konusu yapılmış; ayıplı mal satımındaki genel kurallara paralel olarak, ancak ayıplı hizmetlerin iş görmeye bağlı ayırt edici nitelikleri göz önünde tutulmak suretiyle, bunlara özgü farklı koşullar ve sonuçlar hükme bağlanmıştır<sup>56</sup>.

Ayıplı malın tanımı, ayıplı malın teslim alındığı tarihten itibaren 15 günlük muayene ve ihbar yükümü ile ayıp nedeniyle tanınan hakların konusu, kapsamı ve son olarak da zamanaşımı konuları yeni bir yasal çerçevede ele alınmıştır<sup>57</sup>.

<sup>54</sup> TKHK. m. 3 hükmündeki yasal tanımlara göre ise: c) Mal: Alış-verişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları,

d) Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti, ifade eder.

<sup>55</sup> Bkz. ve krş.: 4822 s. K. ile değişik 4077 s. TKHK m. 4-5 ile m. 13 hükümleri.

<sup>56</sup> Bu konuda geniş açıklamalar için bkz. ve krş.: ERDOĞAN, İhsan, "Saticının TKK. Karşısında Tekeffül Borcu" THED., Yıl:1, S.2, Ocak 1996, 12-18; ÖZEL, Çağlar, *Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Mallardan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu*, Prof. Dr. M. Kemal OĞUZMAN'a Armağan, İstanbul 2001, 771 vd. ile özellikle 787 - 796.; ZEVKLİLER, 59 vd.; KADIOĞLU, 8 vd. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanıp Bakanlar Kurulunca Meclis Başkanlığı'na sunulan Tasarıda, özellikle ayıplı mal ya da ayıplı hizmetten doğan sorumlulukları ayrı birer maddenin konusu yapılmış ve bazı hukuksal durumları yasal düzeyde açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Daha sonra 4822 s. Yasa ile yasalaştırılan bu anılan Tasarıya yöneltilmiş olan eleştiriler için bkz. ve krş.: ZEVKLİLER, 62 vd., dpn. 3a, 6a, 33c-d, 40a-b, 65a ve b ile 66 metinleri. Ayrıca bkz.: YAVUZ, Cevdet, *Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Korunması*, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, 1265 vd.

<sup>57</sup> Özellikle, satıcının ağır kusuruyla veya hileli davranışlarla gizlediği ayıplarda, onun bu eylemler nedeniyle, zamanaşımından yararlanamamasının öngörülmesi (m. 4/f.IV, son c.: "Ancak, satılan malın ayıbı, tüketiciden satıcının ağır kusuru veya hile ile gizlenmişse zamanaşımı süresinden yararlanılamaz"); ayıplı maldan kaynaklanan zararlardan müteselsil sorumluluk getirilmesi (m. 4/f.III: "İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10.



Öte yandan; sadece, yurt içinde üretilmiş ya da ithal edilmiş sanayi malları<sup>58</sup> satışında, imalatçı ve ithalatçı firmalar için garanti belgesi<sup>59</sup> düzenleme; satıcı, bayi, acente ya da temsilciler için ise, garanti belgesi düzenleme ve bunu verme yükümlülüğü getirilmiştir. Bu şekilde, özellikle imalatçı ya da ithalatçı firmalar garanti belgesi düzenleme konusunda önceden TRKGM'den onaylı garanti belgesinin geçerlik süresi olarak bir yıllık izni almak ve dolan süre üzerine yeniden gerekli vize işlemlerini yaptırmak zorundadırlar (Yönetmelik m. 10). Yasal garanti yükümlüğünün konusu, içeriği ve sonuçlarının çıkartılacak bir tebliğ ya da yönetmelikler gibi düzenleyici idarî işlemlerle değil de, yasal temelde ele alınıp düzenlenmesi gereği doktrinde haklı olarak belirtilmektedir<sup>60</sup>. Öte yandan, tüketiciyle bir sanayi malını konu alan tüketici satımı sözleşmesi yapmış olan kişiler, ayrıca ilgili üretici veya ithalatçı firmaya garanti belgesini düzenlettikten ve ilgili firmaya onay ve tamamlatma için gönderdikten sonra alıcı-tüketiciye vermekle yükümlüdürler (bkz. ve krş. 4822 s. Kanunu'nun 20'inci maddesi ile değişik TKHK md. 13 hükmü ve TRKGM'nün Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmeliğin m. 5 ve 6 hükümleri ile

---

maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçilmiş haklarından dolayı müteselsilen sorumludur. Ayıplı malın neden olduğu zarardan dolayı birden fazla kimse sorumlu olduğu takdirde bunlar müteselsilen sorumludurlar. Satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz.” Bu şekilde öngörülen yasal düzenlemenin, özellikle bağlı tüketici kredilerinde (finanse edilmiş taksitle satımlarda) kredi veren bir kurum olarak bankalar yönünden, özellikle ayıp halinde tüketiciye tanınan ücretsiz onarım veya yenisiyle değiştirme taleplerini yöneltebilmelerine yasal dayanak oluşturulma noktasında daha önceden doktrinde yapılmış haklı eleştiri için bkz.: ZEVLİLER, 90, dph. 65b.

<sup>58</sup> Yasal garanti yükümünün kapsamına giren ve tanıtma ve kullanma kılavuzu ile birlikte satılması zorunlu olan sanayi malları, 4822 s. Yasanın TKHK.'nün 13'üncü maddesinde değişiklik getiren madde gerekçesinde ise, aynen: “ Taşıt araçları, motor, makine, dayanıklı tüketim malları, elektrikli, elektronik, optik alet ve cihazlar gibi...” denilmek suretiyle, üretimlerinde ileri teknolojinin kullanılmasını gerektiren karmaşık ürünler şeklinde belirtilmiştir. Aynı maddenin son fıkrası hükmüne dayanarak ilgili Bakanlık tarafından daha öncekinde bir takım değişiklikler yapılarak çıkartılmış olan (TRKGM 2003 / 7 s. Tebliğ: md. 4); “Sanayi malı: Bir maddenin vasıf, şekil, nitelik veya muhteviyatını makine, cihaz, tezgah veya diğer vasıta ve kuvvetlerin yardımıyla veya sadece el emeği ile kısmen veya tamamen değiştirerek veya bu maddeleri işlemek suretiyle imal edilen mallardan, Bakanlıkça tespit ve ilan edilen, satış sonrası hizmeti istenecek ürünler listesinde yer alan malı,” şeklinde bir tanım yapmıştır.

<sup>59</sup> Garanti belgesi kavramı, konu ilgili Yönetmeliğin tanımları başlıklı maddesinde (m. 4 / g bendi) aynen şu biçimde tanımlanmıştır: “g) Garanti Belgesi: İmalatçı – üretici veya ithalatçıların, sattıkları, ürettikleri veya ithal ettikleri mallar için düzenlenen ve malın garanti süresi içerisinde meydana gelebilecek arızalarının en az iki yıl süreyle veya özelliği nedeniyle belirlendiği ölçü birimi içerisinde ücretsiz olarak yenisi ile değiştirilmesinin, tamirinin, bedel iadesinin veya bedel indiriminin taahhüt edildiğini ve satıcı ile tüketicinin yükümlülüklerini gösteren belgeyi, ifade eder.”. Ayrıca, garanti belgelerinde yer alan garanti kavramı ve garanti taahhütleri ifadesi için daha geniş olarak bkz.: ARBEK, 139 vd.

<sup>60</sup> ZEVLİLER, 167, dph. 4a.

Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Uygulama Esaslarına Dair Yönetmeliğin<sup>61</sup> md. 5–6 hükümleri).

Öte yandan, garanti belgesiyle satılmak zorunluluğu bulunan tüketim mallarında hangi malların yasal garanti kapsamında girdiği ve bunların azami tamir süreleri ile zorunlu olarak düzenlenmesi istenen garanti belgesinin onaylanması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı bir biçimde ilgili Yönetmelik kapsamında ele alınıp düzenlenmiştir. Yasal garanti yükümlülüğü söz konusu olan sanayi malları dışında, ayrıca ilgili Tebliğe ekli listede yer almadığı için hakkında yasal garanti belgesi düzenleme zorunluluğu bulunmayan bir sanayi malı ile ilgili olarak da ihtiyarî garanti belgesi düzenlenebilir. Bu şekilde, kendi istekleri ile garanti taahhüdünde bulunmak isteyen imalatçı–üretici veya ithalatçı firmalar, TRKGM’nün ilgili yönetmelik hükümlerine uygun olmak koşuluyla talepte bulunabileceklerdir. Bu talep, ilgili resmî makam olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı TRKGM tarafından incelenip değerlendirilecektir.

4822 s. K. ile değişik yeni TKHK’daki düzenleme gereği, yasal garanti belgesi ile satılmak zorunda olan belirli sanayi mallarına özgü garanti belgelerinin Bakanlık onayına bağlı olmasını zorunlu tuttuğu garantili imal veya ithal konusu sanayi mallarında, asgari yasal garanti süresi iki yıla çıkartılmış olan garanti süreleri içerisinde sağlanan yasal korunmanın alanı daha da genişletilmiştir. Özellikle, sınaî üretime dayalı tüketim mallarına (sanayi mallarına) yönelik tüketici talebinin yoğunlaşması karşısında, satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun yasal garanti yükümüne dahil üretim ve/veya onarım garantilerine dönüştürülme yöntemi tüketicileri koruma bağlamında yasal düzenleme tekniği bakımından olumlu bir adım olarak görülmelidir<sup>62</sup>. Bu şekilde, öngörülen yeni hüküm çerçevesinde, tüketiciler, garanti kapsamına giren bir arızanın onarımını isteme hakkını kullanabileceği gibi, garanti süresi içerisinde sık sık arızalanması nedeniyle o tüketim malından yararlanılamamanın süreklilik göstermesi; onarımı için gerekli tamir süresinin aşılması veya onarımının olanaksızlaşmasının anlaşılması durumlarında, artık, ayıplı maldan sorumluluğu düzenleyen 4’üncü madde kapsamında tanınmış olan diğer seçimlik hakları (sözleşmeden dönmeyi, ayıpsız olanı ile yani, yenisiyle değiştirilmesini, bedelden indirim yapılmasını ya da ayıp nedeniyle uğranılan zararların tazminini talep şeklindeki seçimlik yenilik doğurucu hakları) öngörülen yasal koşullara uygun olarak, o malın garantisinden müteselsilen sorumlu

<sup>61</sup> Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik ile Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik metinleri için bkz. (14.6..2003 t. ve 25318 S. RG.)

<sup>62</sup> Bu noktada, genel satım hukuku açısından onarım hakkının yasal garanti yükümünün kapsamına sokulması suretiyle, yasal zorunluluk karşısında garanti belgelerinde ayrıntılı düzenlemelere gidilmesi söz konusudur. Aynı yönde bkz. ve krş.: AKÜNAL, Teoman, *İsviçre Federal Mahkemesinin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs 1966 tarihli Kararı*, MHAD 1973, 243 vd.

olan satıcısı, bayii, acentesi, imalatçı–üreticisi ve ithalatçısına karşı kullanabileceklerdir.

Yasa gereği zorunlu bir garanti belgesi<sup>63</sup> düzenlemenin yükümlülüğünün içeriği ve konusu, müteselsilen sorumlu tutulan kişiler çevresi ve garanti yükümlülüğünün kapsamında tüketiciye yasal hakların tanınması gibi konularda önemli bazı yenilikler getiren yeni maddenin yasal düzenlenme şekli, uygulanma alanı ve kapsamı, tüketicinin korunması amacı doğrultusunda daha tutarlı ve geniş korumalı bir düzenleme içermektedir<sup>64</sup>.

İmalatçı veya ithalatçılar tarafından yasal yükümlülük gereği düzenlenmesi zorunlu olan ve daha sonra da satıcısı, bayii veya acentası o sanayi malına ilişkin fatura tarih ve sayısını tamamlayıp tüketiciye vermekle sorumlu tutulmuşlardır (TKHK m. 13/f.I; Yönetmelik m. 5). Bu şekilde düzenlenip tüketiciye verilecek olan garanti belgesinin neleri içereceği, yani garanti belgesinde bulunması gereken asgarî zorunlu bilgiler garanti belgesinin onaylanması ve uygulanmasına ilişkin esasları belirleyen ilgili Yönetmelik'te (m. 7) ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Yasa ve ilgili Yönetmelik hükümlerinde, garanti süresinin malın tüketiciye tesliminden itibaren başlayacağı ve en az iki yıl süreceği açıkça hükme bağlanmış; ayrıca, özelliği nedeniyle garanti belgesi ile satılmak zorunluluğu olan bazı mallarla ilgili garanti koşullarının daha başka ölçü birimleri ile belirlenebilmesi mümkündür (TKHK m. 13 / f. I, son c.; Yönetmelik m.6 / 2). Söz konusu Yönetmelik (md. 13), malın garanti kapsamında ücretsiz

<sup>63</sup> ARBEK, 138.

<sup>64</sup> 4822 s. Yasa ile değişik 4077 s. TKHK. m. 13 metni aynen şu biçimdedir:

**Garanti Belgesi**

MADDE 13. – İmalatçı veya ithalatçılar ithal ettikleri ve ürettikleri sanayi malları için Bakanlıkça onaylı garanti belgesi düzenleme zorundadır. Mala ilişkin faturanın tarih ve sayısını içeren garanti belgesinin tekemmül ettirilerek tüketiciye verilmesi sorumluluğu satıcı, bayi veya acenteye aittir. Garanti süresi malın teslim tarihinden itibaren başlar ve asgari iki yıldır. Ancak, özelliği nedeniyle bazı malların garanti şartları, Bakanlıkça başka bir ölçü birimi ile belirlenebilir.

*Satıcı; garanti belgesi kapsamındaki malların, garanti süresi içerisinde arızalanması halinde malı işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli ya da başka herhangi bir ad altında hiçbir ücret talep etmeksizin tamir ile yükümlüdür.*

Tüketici onarım hakkını kullanmışsa, garanti süresi içerisinde sık sık arızalanması nedeniyle maldan yararlanamamanın süreklilik arz etmesi veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hallerinde, 4'üncü maddede yer alan diğer seçimlik haklarını kullanabilir. Satıcı bu talebi reddedemez. Tüketicinin bu talebinin yerine getirilmemesi durumunda satıcı, bayi, acente, imalatçı – üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur.

*Tüketicinin malı kullanım kılavuzunda yer alan hususlara aykırı kullanmasından kaynaklanan arızalar, iki ve üçüncü fıkra hükümleri kapsamı dışındadır.*

*Bakanlık, hangi sanayi mallarının garanti belgesi ile satılmak zorunda bulunduğunu ve bu malların arızalarının tamiri için gereken azami süreleri Türk Standartları Enstitüsünün görüşünü alarak tespit ve ilânla görevlidir.*

onarımı ve bakımı için geçecek olan sürenin en çok otuz gün olacağı ve bu onarım süresinin garanti süresine ekleneceği; en çok otuz gün olan bu sürenin sırasıyla malın satıcı–bayii–acente–temsilci ya da ithalatçı veya üretici–imalâtçıdan birisine teslim anından itibaren başlayacağı belirtilmiştir.

Tüketiciye verilen garanti belgesi, malın ücretsiz bakım ve onarımını isteme olanağı yanında yine ücretsiz olarak yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkını tanımaktadır<sup>65</sup>. Malın malzeme, işçilik ya da montaj gibi bir nedenle uğradığı arızayı ücretsiz onarma veya eksikliği gidermede, tüketiciye yükletilebilir bir kullanım hatası bulunmamalıdır. Arızanın kaynağını belirlemeye yönelik garanti yükümlüsü firma tarafından, yedi gün içerisinde raporun düzenlenmemesi veya düzenlenen raporu kabul etmemesi hallerinde raporlara karşı, tüketici sorunları hakem heyetine itiraz ederek, mevcut durumun tespiti istemiyle birlikte yeniden bir bilirkişi raporu düzenlenmesini isteme hakkı bulunmaktadır (TKHK m. 13 / f. IV; Yönetmelik m.13 /son fıkra hükmü). Garanti süresi içerisinde garanti kapsamına giren sanayi malındaki malzeme, işçilik ve montaj hatalarından kaynaklanan arızaları giderme karşılığında (işçilik masrafı, değiştirilen parça bedeli ya da herhangi bir ad altında) bir ücret talebinde bulunulamaz. Bundan başka, yine garanti süresi içerisinde çok sık arızalanan maldan sürekli olarak yararlanamama veya onarım için gerekli azami sürenin aşılması durumlarında, tüketicinin bedel ödemeksizin malın yenisiyle değiştirilmesini isteme hakkı vardır (TKHK m. 13 / III)<sup>66</sup>.

Tüketicinin, satılan malın garantisi kapsamında kalan bir arıza ya da taşıdığı gizli bir ayıp nedeniyle aynı zamanda bir muayene süresi olarak da düşünülebilecek olan 30 günlük (TKHK m. 4 / f. 2) bildirim süresi içerisinde sadece iadeye yönelik iradesini beyan etmesi halinde, yeni ve ayıpsız (ârî mislî, yani yenisi) ile değiştirilmesi talebinde bulunmuş sayılır. Bu nedenle, elindeki malı iade amacıyla geri teslim ettiği anda karşı tarafın yenisini teslim yükümlülüğünü ifa etmesi gerekir<sup>67</sup>. 4822 s. Kanun ile yapılan değişikliklerle birlikte 14. 06.2003 tarihinde yürürlüğe giren yeni TKHK'a göre ise, satıcının ağır kusuru ya da hilesi ile gizlenmiş ayıplarda ise, ayıplı malın teslimi tarihinden itibaren işleyecek olan iki yıllık zamanaşımı süresi,

<sup>65</sup> Ayrıca, bu konuda geniş bilgi için bkz. ZEVKLİLER, 169 vd.; Değişiklik öncesi döneme ait olmakla birlikte esasen önemi ve güncelliğini yitirmediğinden, 4077 s. TKHK bağlamında söz konusu maddenin (m. 13) gerekçesi, düzenlenme konusu ve uygulanması ile ilgili Yargıtay Kararları için ise bkz.: KADIOĞLU, 92 vd.

<sup>66</sup> Tüketicinin, maldaki arızanın (ayıbın) onarımla giderilemeyecek türden olması sonucunda, yenisiyle ücretsiz olarak değiştirilmesi isteminde bulunması; fakat yenisinin de mevcut olmaması durumunda, artık o ürünün dava ya da icra takip tarihindeki sürüm değeri (rayiç bedeli) istenebilecektir. Bu konudaki Yargıtay uygulaması için bkz.: 13. HD. 6.12.1999, 8966–9193; 13. HD. 6.12.1999. 8174–9187; 13. HD. 25.10.1999, 7368–7467 (KADIOĞLU, 93–95 )

<sup>67</sup> Yargıtay'ın aynı yöndeki uygulaması için bkz.: Y. 13. HD. 5.4.1999, 1703 – 2313 (Yayımlanmamıştır).

artık on yıllık üst zamanaşımı süresine tâbi olacaktır. Yeniden kaleme alınan ilgili hükme göre ise: “Daha uzun bir süre için garanti verilmemiş ise, ayıplı maldan ve ayıplı malın neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile malın tüketiciye tesliminden itibaren 2 yıllık zamanaşımına tâbidir. Konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda bu süre beş yıldır. Ancak, satılan malın ayıbı, tüketiciden satıcının ağır kusuru veya hile ile gizlenmişse zamanaşımı süresinden yararlanılamaz.” (TKHK m. 4 / f. IV).

Tüketicie hizmet sağlanması amacına yönelik olarak kurulmuş özel bir tüketim sözleşmesinde (örneğin, tüketim amaçlı istisna sözleşmesi gibi) ortaya çıkan ayıplı hizmet edimleri bağlamında ise<sup>68</sup>, hizmet edimlerinin kendine özgü temel özellik ve niteliklerden kaynaklanan nedenlerden dolayı, tüketicinin seçimlik haklarını, daha farklı bir yaklaşım ve teknikle düzenlemeye konu yapılması zorunluluğu vardır.

Bu nedenledir ki, eski 4077 s. TKHK.’daki düzenlemeden farklı olarak, 4822 s. Kanun ile değişik yeni 4077 s. TKHK düzenlemesinin gerek ayıplı hizmet kavramının tanımını gerekse hizmet ayıbının içeriğinin belirlenmesini farklı biçimde ele alarak; ayıplı hizmetlerden sorumlulukla ilgili madde hükmünde<sup>69</sup>, özellikle ayıp nedeniyle sözleşmeden kurtulma

<sup>68</sup> Hizmet (işgörme) edimlerinde ayıplı ifa, sözleşmede kararlaştırılan ya da somut ve objektif ölçülere göre belirlenen nitelik ve kaliteyi göstermeme, ifada harcanması gerekli özen derecesinden sapma (eksiklik) şeklinde karşımıza çıkar. Bu konuda geniş bilgi ve örnekler için bkz.: ARAL, Fahrettin, *Türk Borçlar Hukukuna Göre Kötü İfa*, Ankara 1985, 99 vd.; SEROZAN, (Dönme), 308 vd.

<sup>69</sup> “Ayıplı hizmetler” başlıklı yeni TKHK m. 4/A hükmü ise, aynen şu biçimdedir: “Sağlayıcı tarafından bildirilen reklâm ve ilânlarında veya standardında veya teknik kuralında tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler, ayıplı hizmet olarak kabul edilir.

Tüketici, hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde bu ayıbı sağlayıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, sözleşmeden dönme, hizmetin yeniden görülmesi veya ayıp oranında bedel indirimi haklarına sahiptir. Tüketicinin sözleşmeyi sona erdirmesi, durumun gereği olarak haklı görülemiyorsa, bedelden indirim ile yetinilir. Tüketici, bu seçimlik haklardan biri ile birlikte dördüncü maddede belirtilen şartlar çerçevesinde tazminat da isteyebilir. Sağlayıcı, tüketicinin seçtiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.

Sağlayıcı, bayi, acente ve 10 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre kredi veren, ayıplı hizmetten ve ayıplı hizmetin neden olduğu her türlü zarardan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludurlar. Satılan hizmetin ayıplı olduğunun bilinmemesi bu sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

Daha uzun bir süre için garanti verilmemiş ise, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile ayıplı hizmetten dolayı yapılacak talepler, ayıplı hizmetin ifasından itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Ayıplı hizmetin neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler ise üç yıllık zamanaşımına tabidir. Ancak, sunulan hizmetin ayıbı, tüketiciden sağlayıcının ağır kusuru veya hile ile gizlenmişse zamanaşımı süresinden yararlanılamaz.

Ayıplı hizmetin neden olduğu zararlardan sorumluluğa ilişkin hükümler dışında, ayıplı olduğu bilinerek edinilen hizmetler hakkında yukarıdaki hükümler uygulanamaz.

(ani ya da sürekli edim ifasını öngören sözleşme ilişkisini sona erdirmeye durumuna göre, fesih ve dönme gibi bir işlem) hallerinde, ifa edilmiş hizmet (işgörme) ediminin doğası gereği aynen iadesindeki olanaksızlıklar veya işgörme ilişkisi ile izlenen amaca aykırı sonuçların tasfiye aşamasında doğabilecek olması karşısında, yasa koyucu haklı gerekçelerle daha farklı kurallar öngörmüştür. Hizmetin işgören tarafından yeniden görülebileceği durumlarda ise, seçimlik hakkını tüketicinin bunun kendi menfaatine olduğu düşüncesi taşıdığı ölçüde, bu yönde kullanabilmesi elbette mümkündür (4822 s. K. ile değişik TKHK m. 4/A, f. 2).

### SONUÇ

Avrupa Birliği Özel Hukuku alanında, tüketicinin korunması amacıyla tüketici işlemleri ile ilgili olarak çıkartılmış bulunan Yönergeler arasında, tüketim mallarının satımı ile ilgili Yönerge'nin konumuz bakımından ayrı bir önemi vardır. Tüketim malları satımının, özellikle ayıba karşı tekeffül (ayıba garanti yükümlülüğü) gibi belirli bazı yönleri ile bunlar için düzenlenen özel garantiler konusunda bir dizi yeknesak kurallar getirmeyi amaçlayan bu Yönerge, tüketiciler ile girişimciler (imalatçı-üretici, ithalatçı, satıcı gibi birer mesleki ya da ticarî işletme işletenler) arasındaki çıkarların dengelenmesi noktasında, gerçekten de Avrupa Sözleşmeler Hukukuna giden yolda önemli bir adım atmıştır. Anılan Yönerge'de, sırasıyla, AB İçpazar Hukuku alanında uyumlulaştırma, subjektif tüketici haklarının AB yurttaşlarına eşit düzeyde tanınması ve son olarak da, Avrupa Tüketici Sözleşmeleri Hukukunun pozitif temelini atılması amaçları izlenmektedir. Bu bakımdan, söz konusu Yönerge, öngördüğü özgün kurallar çerçevesinde; tüketim malları, ayıba karşı tekeffülde maddi ayıp ve sözleşmeye uygunluk karineleri, üretici, garantiler, ihbar ve zamanaşımı süreleri ile en son satıcının rücu hakkı gibi yeni kavram ve kurumlar tüketim amaçlı satımlar alanına kazandırmıştır.

Ülkemizdeki tüketicinin korunması hukukunu düzenleyen pozitif sistemimize (4822 s. K. ile değişik TKHK'a ve bu yasaya dayanarak çıkartılan ilgili Yönetmeliklere) bakıldığında; genelde tüketicinin taraf olduğu tipik (tüketici kredisi ve mesafeli sözleşmeler gibi) ya da atipik (tüketim leasingi/ -kirası ve tüketici kefaleti gibi) tüketim sözleşmeleri, özelde ise, taksitle, kapıdan ya da kampanyalı satışlar gibi özel tüketim amaçlı satımların veya daha doğru bir anlatımla, tüketicinin taraf olduğu tipik bir tüketici satımı sözleşmesinin, ayırdedici unsurlarını içerecek biçimde bir tipikleştirmeye yönelik yasal tanıma henüz tam anlamıyla yer verilmemiş olduğu görülmektedir. Bu nedenledir ki, satım hukukunun olağan satım ve ticarî satımlarla ilgili kurallarına oranla, tüketici satımına özgü olan ve özellikle de, ayıba karşı tekeffülden doğan sorumluluk ile

---

Bu hükümler, hizmet sağlamaya ilişkin her türlü tüketici işleminde de uygulanır.”

garantiler açısından belirgin bazı temel farklılıklar, Tüketim Sözleşmeleri Hukukunu temelinde yeterince ortaya konulamamaktadır. Aynı şekilde, bir yandan, AB'nin tüketim malları ile ilgili Yönergesi'ndeki özel terminoloji ve özgün kurallar öngören sistematik; öte yandan, tüketim amaçlı satımın kendine özgü ayırdedici unsurları, niteliği ve içeriğine bağlı farklı yapıdan kaynaklanan özel kurallar karşısında, tüketicinin korunması hukukuna ilişkin mevzuatımızda gerekli değişikliklere daha fazla beklenmeden gidilmesi zorunluluğu halen bulunmaktadır. Bu yönde olası değişiklikler yapılırken, Tüketici Sözleşmeleri Hukukunda kabul edilen ve tüketicinin tüketilen edimi (mal ya da hizmeti) tamamen özel tüketim (meslekî veya ticarî işletme etkinliklerinin dışında kalan kişisel ve/veya ailesel gereksinimi karşılamaya yönelik) amaçlarıyla davranmasını esas alan tüketim alanında amaç teorisinin (*Zwecktheorie*) verileri ışığında kurallar öngörülmesi gereği göz önünde bulundurulmalıdır.

Avrupa Birliği'nin "Tüketiciyi Koruma Politikasının" birer somut göstergesi olan Yönergelerle Türk Tüketici Hukukunun uyumlulaştırılmasını sağlamak amacıyla yapılmaya çalışılan değişikliklerle birlikte, yeni kurallar içeren TKHK tasarısı önemli yenilikler getirmektedir. Önerilen bu düzenleme çerçevesinde; tüketim mallarındaki garantilerin süresinin iki yıla yükseltilmesi, garanti süresi içerisinde sıkça arızalanma nedeniyle maldan tüketicinin yararlanamamasının süreklilik göstermesi veya onarım için gereken azamî sürenin aşılması veya onarımın olanaksız olduğunun anlaşılması durumlarında tüketici, diğer yasal haklarını da (yani, ayıplı malı yenisiyle değiştirilmesini, ödenen bedelin iadesini ya da ayıp nedeniyle bedelde indirim yapılmasını talep haklarını) kullanabilecektir. Aynı şekilde, yeni yasal düzenlemeye göre, imâlatçı veya ithalatçı firmalar, sattıkları sanayi malları için söz konusu o tüketim malın kullanım ömrü süresince, yeterli teknik personel ve yedek parça stoku bulundurmak suretiyle, her bir tüketici servisine özgü bakım ve onarım hizmetlerini de sunmak zorundadırlar.

Yukarıda ilgili başlıklar altında üzerinde durduğumuz konular bağlamında, olası bir yasal düzenlemede yer bulması gerekli önemli bazı hususları da belirtmekte yarar vardır:

(1) Öncelikle, tüketim malları satımına özgü yeni bir ayıp mal tanımlaması yapıp, kavramın kapsam ve içeriği daha geniş tutulduktan sonra, satım konusu tüketim malının sözleşmeye uygunluğu ve aykırılığını belirlemeye yarayan objektif ölçütlerle birlikte, bu mallarla ilgili olarak sözleşmeye uygunluk karinelerinin öngörülmesi; (2) Ayıba karşı tekeffülden tüketici lehine doğan hakların, belli bir mantıklı sıralama içerisinde muayene (deneme-test) ve ihbar (bildirim) süreleri ile birlikte yasada açıkça gösterilmesi; (3) Satıcının ayıplı mallardaki tekeffülünün üst sınırı olan asgari zamanaşımı sürelerini (ikinci elden satılan kullanılmış tüketim mallarında daha kısa tutulabilecek şekilde) tek taraflı irade beyanına konu yapılan ihtiyarî garantilerin yasal

temelde daha ayrıntılı bir biçimde düzenlenerek ile yasal garantilerle uyumlu bir şekilde yeniden düzenlenmesi; (4) Sorumluluktan kurtulma olanağı getiren sorumsuzluk anlaşmalarının konusu ve koşullarını belirlenmesi; (5) Son olarak da, tüketiciye malı satmış ve kendisine karşı açılan tazminat davasında tüketicinin zararını ödemekle yükümlü kalmış olan ve üretim–dağıtım–pazarlama–satış ağının en son halkasındaki satıcının kendisi ile birlikte müteselsilen sorumlu olanlara (imalatçı-üretici, ithalatçı, dağıtımçı, acente ve tek satıcı bayii olan firmalara) rücu hakkını tanınması, ileride gerçekleşebilecek olan olası bir değişiklik çalışmasında ele alınması, olası bir düzenlemede öne çıkarılması gerekli önemli bazı noktalardandır.



## KAYNAKLAR

- Akünel**, Teoman: *İsviçre Federal Mahkemesinin Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu ve Onarım Garantisine İlişkin 25 Mayıs 1966 tarihli Kararı*, MHAD 1973, 243 vd.
- Aral**, Fahrettin: *Türk Borçlar Hukukuna Göre Kötü İfa*, (Daktilo Basım), Ankara 1985 (Aral, Kötü İfa).
- Aral**, Fahrettin: *Borçlar Hukuku zel Hükümler*, Ankara 2001 (Aral, Borçlar zel).
- Arbek**, Ömer: *Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi*, Ankara 2005.
- Arslan**, İ. Yılmaz: *Tüketicisi Hukuku ve İlgili Mevzuat*, Bursa 1996.
- Atasoy, .Adil / Taşkın**, Mustafa / **Acar**, Hakan: *Tketicisiyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları*, 2. Baskı, Ankara 2000.
- Damm**, Reinhard: *Europisches Verbrauchervertragsrecht und AGB – Recht*, JZ 4 / 1999, 161–178.
- Edis**, Seyfullah: *Türk Borçlar zel Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*, Ankara 1963.
- Erdoğan**, İhsan: *Satıcının TK. Karşısında Tekeffül Borcu*, THED., Yıl:1, S.2, Ocak 1996.
- Eren**, Fikret : *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, İstanbul 2001.
- Erlüle**, Fulya: *Tüketim Mallarının Satımı Sözleşmesi ve Bu Mallara İlişkin Olarak Verilen Garantiler Hakkında Yönerge*, Prof. Dr. Necip KOCAYUSUFPAŞAOğLU için Armağan, Ankara 2004, 419–434.
- Erten**, Ali : *Sorumsuzluk Şartları*, Doktora Tezi, Ankara 1977.
- Filzmoser**, Friedrich: *Die Umsetzung der EU-Verbrauchergüterkauf – Richtlinie in das sterreichische Recht*, recht 3/01, 2001, Heft 3, 111 vd.
- Gsell**, Beate: *Kaufrechtsrichtlinie und Schuldrechtsmodernisierung*, JZ., 2/2001, 65 vd.
- Hondius**, Ewoud : *Kaufen ohne Risiko: Der europäische Richtlinienentwurf zum Verbraucherkauf und zur Verbrauchergarantie*, ZEuP 1997, 130–140.
- Honsell**, Heinrich: *Die EU-Richtlinie über den Verbrauchergüterkauf und ihre Umsetzung ins BGB*, JZ. 6/2001, 278 vd.
- Kadioęlu**, Kmil: *Gerekçeli-Açıklamalı, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, İlgili Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat*, Ankara 2005.
- Kksal**, Mehmet: *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Tketicisiyi

Koruma Derneği Yayınları-2, Kasım 1995, İstanbul.

**Kramer**, Ernst: *Die Europäisierung des Privatrechts*, recht 2001, Heft 3, 102 vd.

**Kuntalp**, Erden: *Finansal Kiralama Kanuna ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketim ve Yatırım Malı Ayrımı*, Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998, 287 – 311.

**Ozanoğlu**, Hasan: *Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddî Anlamda Uygulanma Alanı)*, AÜHFD., C.50, S.1, 2001, 55 vd.

**Özel**, Çağlar: *Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu*, Prof. Dr. M. Kemal OĞUZMAN'a Armağan, İstanbul 2001.

**Reich**, Norbert: *Die Umsetzung der Richtlinie 1999 / 44 / EG in das deutsche Recht*, NJW 1999, Heft 33, 2397 – 2403.

**Roth**, Herbert: *EG-Richtlinien und Bürgerliches Recht*, JZ. 11/1999, 529 vd.

**Roth**, Wulf – Henning: *Europäischer Verbraucherschutz und BGB*, JZ. 10/2001, 475 vd.

**Schwartz**, Andreas : *Die zukünftige Sachmängelgewährleistung in Europa –Die Verbrauchergüterkauf-Richtlinie vor ihrer Umsetzung*, ZEuP 2000, 544–574.

**Serozan**, Rona: *Sözleşmeden Dönme*, İstanbul 1975.

**Serozan**, Rona:

**Staudenmayer**, Brüssel: *Die EG-Richtlinie über den Verbrauchergüterkauf*, NJW 33, 1999, 2393 vd.

**Tandoğan**, Halûk: *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, C.II, Ankara 1988.

**Tandoğan**, Halûk: *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri*, C.I/ 1, 6. Basım, Ankara 1990.

**Tiryakioğlu**, Bilgin: *Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Akitlerine Uygulanacak Hukuk*, Ankara 1996.

**Tonner**, Klaus: *Die Rolle des Verbraucherrechts bei der Entwicklung eines europäischen Zivilrechts*, JZ 51. Jahrgang 7. Juni 1996, 11, 533 vd.

**Avrupa Birliği'nin Tüketici Politikası ve Türkiye'nin Uyumu**, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Katılım Süreci, İktisadî Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul Aralık 2001.

**Wilhelm**, Jan: *Schuldrechtsreform 2001*, JZ. 17/2001, 861 vd.

**Weisner**, Arnd: *Die EG-Kaufrechtsgewährleistungsrichtlinie*, JuS 2001,

Heft 8, 759 vd.

**Yavuz, Cevdet:** *Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu*, İstanbul 1989.

**Yavuz, Cevdet:** *Tüketicinin Ayıplı Ma ve Hizmetlere Karşı Korunması*, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'a Armağan, İstanbul 2000, 1265 vd.

**Yavuz, Cevdet:** *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Yenilenmiş 6. Baskı, İstanbul 2002.

**Zevkliler, Aydın:** *Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Örnek Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat*, 2. Bası, Ankara 2001.

**KISALTMALAR**

<b>AB</b>	: Avrupa Birliği
<b>ABGB</b>	: Allgemeine Bundesgesetzbuch (Avusturya Medenî Kanunu)
<b>ABl</b>	: Amtsblätter (Resmî Gazete)
<b>Art</b>	: Artikel (Madde)
<b>Aufl</b>	: Auflage (Basım)
<b>AÜHFD</b>	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
<b>Bd</b>	: Band (Cilt)
<b>BGB</b>	: Bundesgesetzbuch (Alman Medenî Kanunu)
<b>BGBI</b>	: Bundesgesetzblätter
<b>BK</b>	: Borçlar Kanunu
<b>Bkz</b>	: Bakınız
<b>C</b>	: Cilt
<b>CISG</b>	: Convention on Contractus for the International Sale (Uluslararası Satım Sözleşmesi Konvansiyonu)
<b>Dpn</b>	: dipnot
<b>E</b>	: Esas
<b>EG</b>	: Europäische Gemeinschaft (Avrupa Topluluđu)
<b>EWG</b>	: Europäische Wirtschaftliche Gemeinschaften
<b>EU</b>	: Europäische Union (Avrupa Birliği)
<b>HD</b>	: Hukuk Dairesi
<b>HGB</b>	: Handelsgesetzbuch (Alman Ticaret Kanunu)
<b>JZ</b>	: Juristische Zeitung
<b>JuS</b>	: Juristische Schulung
<b>K</b>	: Karar
<b>Krş</b>	: karşılaştırmız
<b>M</b>	: madde
<b>NJW</b>	: Neue Juristische Wochenschrift
<b>RG</b>	: Resmî Gazete
<b>S</b>	: Sayı

- T** : Tebliğ  
**THED** : Türk Hukuk Enstitüsü Dergisi  
**TKHK** : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun  
**TRKGM** : Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü  
**TTK** : Türk Ticaret Kanunu  
**Vd** : ve devamı  
**Y** : Yargıtay